

DOKU ORGAN BAĞIŞINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: KARASU ÖRNEĞİ

EVALUATION OF KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARDS TISSUE ORGAN DONATION: KARASU SAMPLE

Gülcan YİĞİT, Dilek AYGİN²

¹ Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Yüksek Lisans Öğrencisi

² Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hemşireliği Anabilim Dalı

Gülcan Yiğit <https://orcid.org/0000-0001-9649-1913>

Dilek Aygin <https://orcid.org/0000-0003-4620-3412>

Özet

Amaç: Bu çalışmada Sakarya ilinin Karasu ilçe merkezinde bulunan yetişkin bireylerin doku-organ bağışına yönelik bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem: Ağustos-Aralık 2019'da Sakarya ilinin Karasu ilçe merkezindeki yetişkin bireylerle yapılan ve tanımlayıcı tipteki çalışmaya 227 kişi dahil edildi. Veriler, çalışmaya katılmaya istekli bireylerin tanıtıcı özelliklerini içeren anket formu ve 'Organ-Doku Bağışı ve Nakli Konusunda Bilgi Düzey Ölçeği' (DBNBDÖ) kullanılarak sosyal medya aracılığıyla toplandı. Veriler SPSS 18.0 programında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis ve ki kare testleri kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Çalışmada %68,7'si kadın ve yaş ortalaması 35,70±15,045 olan bireylerin %75,8'i doku organ bağışı eğitimi almadığını ifade etti. Çoğunluğu (%96,5) doku-organ bağışında bulunmadığını, %55,1'i bağışlamayı düşündüğünü, %32,2'si kararsız olduğunu bildirdi. DBNBDÖ puan ortalaması 11,58±3,381 olan katılımcıların bilgi düzeylerinin iyi olduğu görüldü (%63= iyi, %31,7= orta, %5,3= kötü). Doku-organ bağışı eğitimi alma durumuyla toplam ölçek puanı (p=0,002), medeni durum (p=0,000), çocuk sahibi olma (p=0,000), meslek (p=0,000) ve organ bağışında bulunmayı düşünme durumu (p=0,008) arasında anlamlı fark bulundu. Toplam ölçek puanı ile organ bağışında bulunmayı düşünme arasında da (p=0,033) anlamlı bir fark saptandı.

Sonuç: Sonuç olarak, çoğunluğun doku-organ bağışı konusunda eğitim almadığı, bilgi düzeyinin iyi olmasına karşın istenen seviyede olmadığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: bilgi düzeyi, doku bağışı, organ bağışı, organ nakli.

Abstract

Objective: The aim of the study was to evaluate the knowledge and attitudes of adult individuals in the center of Sakarya Karasu district towards tissue-organ donation.

Method: In August-December 2019, 227 people participated in the descriptive study with adult individuals in Sakarya Karasu district center. The data were collected via social media using the characteristics of the participants and the 'Knowledge Level Scale in Organ-Tissue Donation and Transplantation' (DBNBDÖ). Data were analyzed in SPSS 18.0 program by percentage, mean, standard deviation, Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis, chi-square tests.

Results: In the study, 68.7% are women and the average age is 35.70 ± 15.045. The knowledge level of the participants whose mean score was 11.58±3.381 was found to be good (63%=good, 31.7%=moderate, 5.3%=bad). The relationship between receiving tissue-organ donation training and total scale score (p=0.002), marital status (p=0,000), having children (p=0,000) and thinking about donating organs (p=0.008) were significant. A significant relation was found between total scale score and organ donation thinking (p=0.033).

Conclusion: In conclusion, it was determined that the majority did't receive training on tissue-organ donation and the level of knowledge was'nt at the desired level.

Keywords: knowledge level, tissue donation, organ donation, organ transplantation.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence:

Gülcan YİĞİT

Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü/ Sakarya

Telefon/Phone: +90 (531) 652 6551 **E-mail:** 54gygt61@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 19.07.2020 / **Kabul tarihi/Accepted:** 17.12.2020

GİRİŞ

Doku-organ nakli, “*başka hiçbir tedavi yöntemiyle müdahale edilemeyecek durumlarda zorunlu olarak başvuru, donör tarafından verilen sağlam doku ya da organın alıcıya nakledilmesi işlemidir. Bu işlemde alıcının fonksiyonlarını yerine getiremeyen doku ya da organının yerine donörden alınan sağlıklı organ ya da doku yerleştirilerek alıcının mümkün olan en kısa sürede normal sağlığına dönebilmesi hedeflenir*”(1).

Doku-organ nakli, canlı ya da kadavradan yapılabilmektedir. Doku-organ naklinde en uygun kaynak, beyin fonksiyonlarının geri dönüşü olmayacak şekilde tam kaybının olduğu, diğer organların ise sağlıklı ve çalışıyor durumda olduğu kadavradan nakillerdir. Günümüzde kalp, akciğer, karaciğer, böbrek, kornea, kemik iliği, kan, deri, ince bağırsak ve pankreas gibi doku ve organların nakli yapılmaktadır (2). Amerika Birleşik Devletleri’nde 2018 yılında gerçekleştirilen doku-organ nakli sayısı 36.528’dir (3). Avrupa’da 2018 yılı doku-organ nakli sayısı 34.221’dir (4). Türkiye’de 2019 yılında doku-organ nakli bekleyen hasta sayısı 31.764 iken gerçekleştirilen doku-organ nakli sayısı 10.720’dir (5).

Kronik hastalıkların tüm dünyada artmasıyla birlikte doku-organ nakline olan

ihtiyaç da giderek artmaktadır. Ancak yapılan organ nakilleri küresel anlamda bu ihtiyacı karşılayamamaktadır (4). Sadece ülkemizde değil dünyada doku-organ naklinin etik, yasal, kültürel, tıbbi, psikolojik ve dini boyutlarından söz edilmektedir (6).

Doku-organ bağıışı, “*yaşarken kişinin kendi iradesi ile tıbbi ölümünün gerçekleşmesinin ardından doku ve organlarının başkalarının yararı için alınmasına izin vermesi ve bunu resmi olarak beyan etmesi*”dir (7). Amerika Birleşik Devletleri’nde 2018 verilerine göre bağıışçı sayısı 17.553 olup kadavra donör sayısı 10.722’dir (3). Avrupa’da 2018 yılı toplam bağıışçı sayısı 13.203, kadavra donör sayısı 11.347’dir (8). Suudi Arabistan’da 1986-2017 yılları arasındaki toplam donör sayısı 12.503’tür (9). Ülkemizdeki gönüllü bağıışçı sayısı 2019 verilerine göre 493.423 olup canlı donör sayısı 31.341’dir (10).

Oldukça düşük oranlara sahip olan doku-organ bağıışı konusunda bölgesel olarak halkımızın bilgi düzeylerinin saptanması, yanlış bilgi ve inançlarının belirlenmesi ve bu konudaki eksikliğin giderilmesi sağlanarak organ bağıışı oranlarının yükseltilmesi gerekmektedir. Buradan yola çıkarak bu çalışmada, Sakarya ilinin Karasu ilçe merkezinde bulunan yetişkin bireylerin

doku-organ bağışına yönelik bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlandı.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki çalışma, Ağustos-Aralık 2019 tarihleri arasında Sakarya ili Karasu ilçe merkezinde yaşayan yetişkin bireylerin doku-organ bağışına yönelik bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapıldı. İlçe merkezinde yaşayan yetişkin bireyler evreni, çalışmaya katılmayı kabul eden 227 kişi örnekleme oluşturdu.

Veriler, literatür taranarak sosyo-demografik özellikler ve doku-organ nakline yönelik düşüncelerin sorulduğu ‘Veri Toplama Anketi (29 soru) ve ‘Organ-Doku Bağış ve Nakli Konusunda Bilgi Düzey Ölçeği’ ile sosyal medya kullanılarak toplandı (11-16).

Organ-Doku Bağış ve Nakli Konusunda Bilgi Düzey Ölçeği (DBNBDÖ): Öztürk Emiral ve arkadaşlarının (2017) hazırladığı kişilerin organ bağış ve nakli konusunda bilgi düzeylerini ölçen DBNBDÖ, 17 sorudan oluşmaktadır. Sorular ‘Doğru’, ‘Yanlış’ ve ‘Bilmiyorum’ şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekte 1-3-4-5-7-11-12-14-16. sorularda ‘Doğru’ seçeneği, 2-6-8-9-10-13-15-17. sorularda ‘Yanlış’ seçeneği ‘Bir’ puan; diğer seçenekler ‘Sıfır’ puandır. Puanın artması organ bağış ve nakli konusunda bilgi düzeyinin artması olarak

değerlendirilmektedir. Ölçeğin Cronbach’s alpha değeri (α) 0,88’dir (16). Çalışmada ölçek puanları kötü (0-5 puan), orta (6-11 puan) ve iyi (12-17 puan) şeklinde gruplandırıldı.

DBNBDÖ’nin kullanımı için Öztürk Emiral’a e-mail yoluyla ulaşılarak izin alındı. Veri toplama aşamasında sosyal medya kullanıldı ve ankete katılmayı kabul eden kişilere anket uygulandı.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 18.0 programından yararlanıldı. Verilerin analizinde sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, Kolmogorov-Smirnov Testi, Mann-Whitney Testi, Kruskal-Wallis Testi ve ki kare testi kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında değerlendirildi ve $p<0.05$ ’in altındaki sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan bireylerin %68,7’si kadın ($n=156$), yaş ortalamaları $35,70\pm 15,045$ ’dir. Katılımcıların %56,8’i evli, %57,7’si çocuk sahibi, %42,3’ü çalışan ve %59,9’unun gelirinin giderine eşit olduğunu belirtti. Eğitim düzeylerinin üniversitede yoğunlaştığı, yaşamlarının büyük bölümünün ilçede (%44,4) geçtiği, kronik hastalığın olmadığı (%84,1) ifade edildi. %26’sı sigara, %8,4’ü alkol kullandığını ve %40,1’i düzenli spor

yaptığını belirten bireyler, %58,1'i şimdiki sağlığının iyi olduğunu, %45,8'i de geçen yıla göre sağlığının iyi olduğunu belirtti (Tablo 1).

Katılımcıların %75,8'i doku-organ bağışı eğitimi almadığını, %13,6'sı organların bağışlanmaması gerektiğini düşündüğünü belirtirken; %72,6'sı hayat kurtarmanın muhteşem bir duygu olduğunu ve %51,5'i bir parçasının başka bedende yaşamaya devam etmesinden mutlu olacağını belirtti. Bireylerin %96,4'ü doku-organ bağışında bulunmadığını, %55,1'i bağışlamayı düşündüğünü bildirdi ve ailesinde doku-organ bağışında bulunanların oranı %6,6'dır. Bireylerin %64,8'i organlarının tamamını, %18,5'i böbreklerini bağışlayabileceğini belirtti. En az bağışlanmak istenen organ gözdü (Tablo 2).

Katılımcıların DBNBDÖ puan ortalamaları $11,58 \pm 3,381$ 'dir. Katılımcıların %63 iyi, %31,7 orta, %5,3 kötü bilgi düzeyine sahip oldukları görüldü.

Doku-organ bağışı eğitimi alma durumu ile medeni durum ($p < 0,001$), çocuk sahibi olma ($p < 0,001$), ölçek puanları ($p = 0,002$), bir işte çalışma ($p < 0,001$) ve organ bağışında bulunmayı düşünme ($p = 0,008$) arasındaki ilişki anlamlıydı. Evli (%64,5), çocuğu olan (%66,3) ve çalışmayanların

(%64,5) çoğunluğunun eğitim almayan grupta olduğu belirlendi (Tablo 3).

Doku-organ bağışı düşünenlerin oranı %55,1, beyin ölümü gerçekleşen yakınlarının doku-organını bağışlamayı kabul edenlerin oranı %54,2 olmasına karşın sadece %3,5'inin organ bağışı yaptığı, "kararsızım" ve "düşünmüyorum" diyenlerin ise organ bağışında bulunmadığı ($p = 0,034$) ve yakınlarının organlarını bağışlamaya onay vermediği görüldü ($p = 0,030$) (Tablo 3).

Doku-organ bağışını arttırmanın en etkili yolunun (%95,4) eğitim ve farkındalığı arttırmak olduğu ($p = 0,017$) belirtildi. Bekâr bireyler (%52,3) organ bağışını arttırmanın en etkili yolunun medya olduğunu düşünürken, evli bireyler (%62,8) etkili olmadığını bildirdi ($p = 0,007$).

Organ bağışını düşünenlerin çoğunluğu (%76,8) organlarının tamamını bağışlayabileceklerini, organ bağışına öldükten sonra yakınlarının karar vermesini istediklerini ve beyin ölümü gerçekleşmiş yakınlarının organını bağışlamayı kabul ettiklerini ($p < 0,001$) belirtti. Ölçek puanları ile yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslek, gelir durumu, en uzun yaşanılan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p > 0,05$).

Doku-organ bağıışı bilgi düzeyleri yüksek olan bireyler doku-organ bağıışını yaşarken yapmak (%70,9) istediklerini ($p=0,038$) ve beyin ölümü gerçekleşen yakınlarının organlarını bağıışlamaya olumlu yaklaştıklarını bildirdi ($p=0,035$). Ölçek puanı yüksek olanlar, bir parçalarının başka bedende yaşamaya devam etmesinden mutlu olacaklarını (%52,4; $p=0,042$), hayat kurtarmanın muhteşem bir duygu olduğunu (%77,6; $p=0,016$) ifade etti. Puanı iyi olan bireyler çoğunlukla (%73,4) doku-organ bağıışı eğitimini okuldan aldıklarını ($p=0,036$) belirtti.

TARTIŞMA

Doku-organ bağıışı başka tedavi yöntemleri ile tedavi edilemeyen hastalıklarda iyileşmenin sağlanması için büyük önem taşımaktadır. Doku-organ bağıışı sayısı yıllara göre artış gösterse de yeterli düzeyde değildir (2). Bağıış oranlarının yükselmesi için halkın bilgi düzeyinin ve farkındalığının da artırılması gerekmektedir. Araştırmamızda doku-organ bağıışı eğitimi almadığını belirtenlerin oranı yüksekti (Tablo 2). Çalışmamızdan farklı olarak Yılmaz ve Demirağ'ın tıp fakültesi öğrencilerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin %10,21'i organ bağıışı eğitimi almıştır (11). Araştırmada katılımcıların eğitim/bilgi aldığı yerler sırasıyla TV-internet (%40,1), okul (%23,3), hekim-

hemşire-sağlık personeli (%20,7) şeklinde sıralanırken; bu çalışmadan farklı olarak Yazar ve Açıkgöz'ün Nevşehir'de yaptığı çalışmada ise katılımcıların bilgiyi %53,1 oranında organ bağıışı biriminden aldığı saptanmış (12). Çalışmamızdan farklı olarak Üçgün, Başaran ve Uskun'un Isparta'da yaptığı çalışmada katılımcılar çoğunlukla televizyondan ve internetten bilgi edindiğini ifade etmiş (13). Altıntaş'ın hemşirelik öğrencilerinde yaptığı çalışmada bilgilerin sırasıyla okul eğitiminden, televizyondan, kitaplardan ve diğer kaynaklardan (sağlık kuruluşları, internet vb.) edinildiği belirlenmiş (14). Bilgi alma kaynaklarının araştırma yapılan topluluğa göre değiştiği görülmektedir.

Katılımcıların %3,5'i doku-organ bağıışında bulunmuştur. Yapılan birçok çalışmada oranlar daha yüksek bulunmuştur. Kurt ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada %6,8'i (17); Güneş ve Conak'ın yaptığı çalışmada %9,5'i (18), Altıntaş'ın çalışmasında %16,5'i doku-organ bağıışında bulunduğunu belirtmiştir (14). Altıntaş'ın çalışmasındaki oranın yüksek olmasının nedeni hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılmış olmasıdır. Katılımcıların %55,1'i doku-organ bağıışında bulunmayı düşündüğünü, %32,2'si kararsız olduğunu bildirmiştir. Dumanlı ve arkadaşlarının tıp fakültesi öğrencilerinde yaptığı çalışmada organ bağıışında bulunmak isteyenlerin

oranı çok daha yüksek (%76) bulunmuştur (19). Sağlık alanında eğitim alanların farkındalıkları yüksek olduğundan bu gruplarla yapılan çalışmalarda organ bağıışı oranları yüksek çıkmaktadır.

Çalışmada katılımcıların %13,7'si organların bağıışlanmaması gerektiğini, %6,6'sı dinen uygun olmadığını, %72,7'si hayat kurtarmanın muhteşem bir duygu olduğunu belirtti (Tablo 2). Çalışmadan farklı olarak Tetik ve Cebesoy, çalışmalarında öğrencilerin %49,83 "hayat kurtarma" ve %40,40 "dini duygular" nedeniyle organ bağıışında bulunmak istediklerini belirtmişlerdir (15). Altıntaş'ın çalışmasında organ bağıışının dini açıdan günah olduğunu düşünenlerin oranı çok daha yüksek (%23) bulunmuştur (14). Bu çalışmadan farklı olarak Pouraghaei ve arkadaşlarının İran'da yaptığı çalışmada organ bağıışını dini nedenlerle reddedenlerin oranı %15'tir (20). Farklı oranları çalışmanın yapıldığı grubun sosyokültürel yapısına bağlayabiliriz.

Türkiye'de en fazla nakli yapılan organlar böbrek ve karaciğerdir (21). Çalışmada bireylerin çoğunluğu (%64,8) organlarının tamamını, %18,5'i böbreklerini bağıışlayabileceğini belirtti. Çalışma ile benzer olarak Ordin ve arkadaşlarının çalışmasında katılımcıların bağıışlamayı

düşündükleri organlar böbrek (%97,46), pankreas (%97,46) ve karaciğer (%96,77) olarak belirlenmiştir (22). Çalışmadan farklı olarak Tüter ve Yalçın'ın çalışmasında ise aynı soruya %53,7 kemik iliği cevabı verilmiştir (23).

Katılımcıların çoğunluğu doku-organ bağıışını arttırmanın en etkili yolunun eğitim verilmesi ve farkındalığın arttırılması (%91,2) olduğunu belirtti (p=0,017). Çalışmadan farklı olarak Yılmaz ve Demirağ'ın çalışmasında organ bağıışı sayılarını arttırmanın en etkili yöntemi sorusuna öğrencilerin %49,22'si medya aracılığı ile halkın bilgilendirilmesi yanıtını vermiştir (11).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, çoğunluğun doku-organ bağıışı konusunda eğitim almadığı, bilgi düzeyinin iyi olmasına karşın istenen seviyede olmadığı belirlendi. Organ bağıışında bulunma isteğinin arttırılmasının ve halkın bilinçlendirilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Halkın dinen uygun bulmama ve korkma gibi sebeplerle organ bağıışına olumsuz yaklaşımı göz ardı edilmemeli halkın hem bilimsel hem de dini yönden bilgilendirilmesi sağlanmalı, farkındalık arttırılmalı ve korkuları giderilmelidir.

KAYNAKLAR

1. T.C.Sağlık Bakanlığı. T.C Sağlık Bakanlığı İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü. 2019: <https://siyamiersekeah.saglik.gov.tr/TR,181602/organ-ve-doku-nakli.html> (Erişim tarihi: 17 Ocak 2020)
2. Karayurt Ö, Ordin YS, İşeri ÖP. Organ ve Doku Nakli. F. Eti Aslan içinde, Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte. Ankara. Akademisyen Tıp Kitabevi; 2016. sf.911-939
3. ABD Hükümeti Organ Bağışı ve Organ Nakli -U.S. Government Information on Organ Donation and Transplantation. Organ Bağışı İstatistikleri. 2018: <https://www.organdonor.gov/statistics-stories/statistics.html> (Erişim tarihi: 27 Şubat 2020)
4. Dominguez-Gil, B. NewsletterTransplant 2018: https://organkds.saglik.gov.tr/dss/PUBLIC/Newsletter_EU_2018_Book.aspx# (Erişim tarihi: 12 Ağustos 2019)
5. T.C.Sağlık Bakanlığı. Kan, Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Daire Başkanlığı. 2019: <https://organ.saglik.gov.tr/Systems.aspx> (Erişim tarihi: 12 Ağustos 2019)
6. Topbaş E, Bingöl G. Türkiye’de Kadavra Donörden Gerçekleştirilen Organ Nakline Etki Eden Faktörler. Nefroloji Hemşireliği Dergisi . 2016; 77-88.
7. T.C.Sağlık Bakanlığı. Organ ve Doku Bağışı. T.C.Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi. 2018: <http://akeah.saglik.gov.tr/TR,162941/organ-ve-doku-bagisi.html> (Erişim tarihi: 17 Ocak 2020)
8. Global Observatory on Donation and Transplantation-GODT. 2018: <http://www.transplant-observatory.org/data-charts-and-tables/chart/> (Erişim tarihi: 03 Mart 2020)
9. Saudi Center for Organ Transplantation -SCOT. Transplantation in Kingdom of Saudi Arabia. 2017: <http://www.scot.gov.sa/webb/Reports/1034?lang=Ar> (Erişim tarihi: 28 Şubat 2020)
10. T.C.Sağlık Bakanlığı. Doku Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. 2019: <https://organ.saglik.gov.tr/Systems.aspx> (Erişim tarihi: 23 Ocak 2020)

11. Yılmaz M, Demirağ S. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı ve Nakli İle İlgili Bilgi, Düşünce ve Tutumlarına Tıp Eğitiminin Etkisi. Ankara Med J. 2019; 316-324.
12. Yazar MA, Açıkgöz MB. Nevşehir İl Merkezinde Yaşayan Halkın Organ Bağışı ve Nakli Konusundaki Bilgi ve Tutumları. Turk J Anaesthesiol Reanim. 2016; 250-257.
13. Üçgün AB, Başaran Ö, Uskun E. Isparta İl Merkezinde Yaşayan Erişkin Bireylerin Organ Bağışı Tutumu ve Etkileyen Etmenler. Smyrna Tıp Dergisi. 2017; 32-43.
14. Altıntaş HK. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağışı Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi. Sağlık Akademisi Kastamonu. 2018; 3 (3): 210-227.
15. Tetik S, Cebesoy ÜB. Ortaokul Öğrencilerinin Organ Bağışına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi: Bingöl Örneği. Cumhuriyet International Journal of Education. 2019; 8(4): 983-1004.
16. Öztürk Emiral G, Atalay BI, Altunok H, Gokler M, Onsuz M, Metintaş S. Development of a Reliable and Valid Organ Tissue Donation and Transplantation Knowledge Scale. Elsevier. 2017; 260-266.
17. Kurt B, Öztaş D, İlter H, Akbaba M, Ozan T, Güneş E. Konya İlindeki Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarının Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi Tutum ve Davranışları. Sakarya Tıp Dergisi. 2018; 8(3): 497-504.
18. Güneş ME, Conak Ö. Uzmanlık Öğrencisi Hekimlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Organ Bağışı Tutumlarına Etkisi. Bakırköy Tıp Dergisi. 2017; 13 (4): 195-202.
19. Dumanlı A, Ak ÖF, Gülenler RS, Horzum F, Çakar BN, Ataklı A, Bilgeç ÖA, Öz G. Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ veya Doku Nakli ve Organ Bağışı Hakkında Bilgi Tutum ve Davranışları. Kocatepe Tıp Dergisi. 2019; 20: 58-62.
20. Pouraghaei M, Tagizadieh M, Tagizadieh A, Moharamzadeh P, Esfahanian S, Nia KS. Knowledge and Attitude Regarding Organ Donation among Relatives of Patients Referred to the Emergency Department. Emerg (Tehran). 2015; 3(1): 33-39

21. T.C.Sağlık Bakanlığı. Sağlık İstatistikleri Yıllığı. Ankara: Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü. 2018.
22. Ordin YS, Bilik Ö, Söylemez BA, Kankay EA, Çelik B, Duğral E. Organ Bağışına Yönelik Öğrenci Tutumları: Hemşirelik. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018; 7(2): 28 -36.
23. Tüter K, Yalçın EC. Organ Bağışında Kamu Spotu Etkisinin Nitel Tercih Modelleri İle Analizi. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017; 6(5): 150-159.

Tablo 1. Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri (n=227)

	n	%*
Cinsiyet		
Kadın	156	68,7
Erkek	71	31,3
Medeni Durum		
Evli	129	56,8
Bekar	86	37,8
Boşanmış-dul	12	5,2
Çocuk Sahibi Olma		
Evet	131	57,7
Hayır	96	42,3
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	96	42,3
Çalışmıyor	131	57,7
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	27	28,1
Gelir gidere eşit	136	59,9
Gelir giderden fazla	64	11,8
Eğitim Durumu		
Okuryazar değil/Okuryazar	11	4,9
İlkokul	54	23,8
Ortaokul-lise	77	33,9
Üniversite	85	37,5
En Uzun Yaşadığı Yer		
İl	38	16,7
İlçe	101	44,4
Köy-kasaba	88	38,7
Kronik Hastalık		
Var	36	15,8
Yok	191	84,1
Sigara		
Kullanıyorum	59	26
Kullanmıyorum	146	64,3
Bıraktım	22	9,7
Alkol		
Kullanıyorum	19	8,4
Kullanmıyorum	192	84,6
Bıraktım	16	7
Düzenli Spor Yapma		
Evet yapıyorum	91	40,1
Hayır yapmıyorum	136	59,9
Şimdiki Sağlıkınız		
Çok iyi	41	18,1
İyi	132	58,1
Orta	51	22,5
Kötü	3	1,3
Geçen Yıla Göre Sağlıkınız		
Çok iyi	37	16,3
İyi	104	45,8
Orta	57	25,1
Kötü	27	11,9
Çok Kötü	2	0,9
Toplam	227	100

*227 kişi içindeki yüzde verilmiştir.

Tablo 2. Bireylerin Doku Organ Bağıışı Hakkındaki Özellikleri (n=227)

	n	%
Daha önce eğitim alma		
Evet, aldım	55	24,2
Hayır, almadım	172	75,8
Organ doku bağıışı hakkındaki düşünceleri *		
Bağıışlanmaması gerekir	31	13,6
Korkutucu	22	9,7
Dinen uygun değil	15	6,6
Hayat kurtarmak muhteşem	165	72,6
Bir parçamın başka bedende yaşamaya devam etmesi beni mutlu eder	117	51,5
Organ bağıışında bulunma durumu		
Evet, bulundum	8	3,5
Hayır, bulunmadım	219	96,4
Bağıışlamayı düşünme		
Evet, bağıışlarım	125	55,1
Kararsızım	73	32,2
Hayır, bağıışlamam	29	12,8
Ailesinde doku organ bağıışında bulunan birey		
Var	15	6,6
Yok	212	93,4
Bağıışlanmak istenen doku ve organlar*		
Tamamı	147	64,8
Kalp	26	11,5
Böbrek	42	18,5
Karaciğer	31	13,7
Akciğer	25	11
Pankreas	15	6,6
Göz	12	5,3
Kemik iliği	27	11,9
Diğer**	22	9,7
Beyin ölümü gerçekleşen yakınının organını bağıışlama durumu		
Bağıışlardım	123	54,2
Kararsızım	77	33,9
Bağıışlamazdım	27	11,9
Toplam	227	100

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir. ** “Kararsızım, bağıışlamak istemiyorum.” gibi cevaplar verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Özellikleri ile Doku Organ Bağışı Eğitimi Alma Durumu İlişkisi

		Doku organ bağışı eğitimi alma durumu		p
		Evet, aldım	Hayır, almadım	
Medeni durum	Evli	% 32,7	% 64,5	p<0,001
	Bekâr	% 63,6	% 29,7	
	Boşanmış-dul	% 3,6	% 5,8	
Çocuk sahibi olma	Evet	% 30,9	% 66,3	p<0,001
	Hayır	% 69,1	% 33,7	
Ölçek puanları	Kötü	% 5,5	% 5,2	p=0,001
	Orta	% 12,7	% 37,8	
	İyi	% 81,8	% 57	
Meslek	Çalışıyor	% 63,6	% 35,5	p<0,001
	Çalışmıyor	% 36,4	% 64,5	

*Tablodaki veriler Ki Kare testi ile elde edilmiştir.